

STORTINGET

Innst. 395 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:144 S (2018–2019)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Freddy André Øvstegård, Sheida Sangtarash, Petter Eide og Lars Haltbrekken om å legge til rette for at alle norske barn av foreldre med IS-tilknytning kan komme til Norge, samt sikre god barnefaglig oppfølging etter hjemkomst til Norge

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 8. mai 2019 til Kunnskapsdepartementet v/statsråd Jan Tore Sanner bedt om en vurdering av forslaget. Uttalelse til representantforslaget følger av vedlagte brev av 27. mai 2019 fra utenriksminister Ine Eriksen Søreide. Svarbrevet er utarbeidet av kunnskaps- og integreringsministeren, barne- og familieministeren, helseministeren og utenriksministeren.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Mathias Bernander, Mari Holm Lønseth, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Kari Kjønås Kjos, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til Representantforslag 144 S (2018–2019) om å legge til rette for at alle norske barn av foreldre med IS-tilknytning kan komme til Norge, samt sikre god barnefaglig oppfølging etter hjemkomst til Norge.

Forslag 1: Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å identifisere og hente alle barn som er norske statsborgere, fra krigsområdene i Syria og Irak til Norge.

Komiteen viser til at regjeringen har kommunisert at norske foreldreløse barn skal hentes til Norge dersom det er mulig. Det er ikke konkludert med hvordan.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å identifisere og hente alle barn som er norske statsborgere, fra krigsområdene i Syria og Irak til Norge.
2. Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å sikre god barnefaglig oppfølging, rehabilitering og reintegrering av hjemvendte barn fra Syria og Irak.

I dokumentet gis en nærmere beskrivelse av forslagene. Det redegjøres blant annet nærmere om bakgrunnen for forslaget, herunder om hvem forslaget gjelder, hvilken situasjon disse er i, hva retten til statsborgerskap innebærer, og konsekvenser av å ikke følge forslagene i dokumentet.

Komiteen viser til at situasjonen i Syria og dets nærområder er uoversiktlig, og at norske myndigheter av den grunn ikke har trukket konklusjoner om hvordan Norge løser utfordringen med uthenting og identifisering av norske foreldreløse barn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at de humanitære forholdene i flyktningleirene i Syria er svært vanskelige, og situasjonen for barn av norske fremmedkrigere som oppholder seg i leirene, er uoversiktlig og bekymringsfull.

Flertallet påpeker at ikke alle fremmedkrigere som har tilknytning til Norge, er norske statsborgere. Derfor vil heller ikke alle barn med en form for tilknytning til Norge være norske statsborgere. Det er avgjørende å avklare barnas identitet og statsborgerskap.

Flertallet viser til at utenrikstjenesten har som en av sine oppgaver å yte konsulær bistand til norske borgere i utlandet. Slik bistand gis innenfor de rammene som følger av utenrikstjenesteloven og Meld. St. 12 (2010–2011) Bistand til nordmenn i utlandet. Dette gjelder også for bistand til norske barn. Innenfor de overordnede rammene prioriteres saker der liv og helse står på spill, saker som involverer mindreårige, og saker som kan innebære brudd på menneskerettighetene.

Flertallet viser til at alle stater som er part til barnekonvensjonen og andre menneskerettighetskonvensjoner, har plikt til å sikre konvensjonsrettighetene for personer innenfor statens jurisdiksjon. Dette vil som hovedregel si personer på statens territorium. Barnekonvensjonens bestemmelse om at myndighetene må ta hensyn til barnets beste gjelder altså som hovedregel for barn i Norge.

Flertallet viser til at regjeringen mener barnets beste imidlertid vil inngå i en helhetsvurdering, som ett av flere hensyn, i vurderingen av eventuelle tilbud om konsulær bistand.

Flertallet mener at barnets beste også må veies opp mot andre hensyn, som sikkerhetssituasjonen på stedet, humanitære hensyn, lokal lovgivning, tilknytning til Norge og oppholdslandet, tilgjengelige konsulære ressurser og grunnleggende nasjonale sikkerhetsinteresser.

Denne forståelsen av konvensjonens bestemmelse om barnets beste har langvarig støtte i retts- og forvaltningspraksis. En slik forståelse ble også lagt til grunn av regjeringen Stoltenberg II i Meld. St. 27 (2011–2012) Barn på flukt. Det er også sikker rett at Grunnlovens bestemmelse om barnets beste må forstås på samme måte.

Saker der barn er involvert, er særlig utfordrende. Dette gjelder spesielt der barna er foreldreløse og befinner seg i en sårbar situasjon uten sine hovedomsorgspersoner, under vanskelige forhold. Flertallet viser

til at regjeringen har åpnet for å hente foreldreløse barn med krav på norsk statsborgerskap til Norge, og regjeringen har på nåværende tidspunkt hentet fem foreldreløse barn.

Flertallet viser til at foreldre har rett og plikt til å bestemme for egne barn. Dette omfatter retten til å bestemme hvor et barn skal bo eller oppholde seg. Utenrikstjenesten kan ikke hente barn fra utlandet i strid med dette. Dette gjelder uavhengig av årsak til at barnet befinner seg i utlandet. Dette innebærer at for barn som er i følge med sine foreldre, må foreldrene samtykke til at utenrikstjenesten eventuelt bistår med utreise for barna. Et samtykke må nødvendigvis være både fritt og informert. Eventuell bistand til utreise vil være et tilbud fra norske myndigheter, og opp til foreldrene å bestemme om det skal benyttes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at av hensyn til barnas beste er det disse medlemmers mål å få de norske barna hjem. Disse medlemmer viser til at tilbudet til foreldrene må tydeliggjøre at det er en ordning for å få barna til Norge, og ikke en omsorgsovertakelse. Videre at det i de tilfellene hvor det finnes omsorgspersoner i Norge, skal vurderes om disse kan ta omsorgen for barna når de kommer til landet, hvis forelderen ønsker det. Det bør legges til rette for at disse får delta i prosessen med å hente barna hjem til Norge. Disse medlemmer vil støtte opp om Norges arbeid for å finne løsninger hvor nasjonale sikkerhetshensyn og humanitære hensyn ivaretas. Disse medlemmer mener Norge må være en pådriver i arbeidet for å finne en internasjonal løsning. Disse medlemmer mener at Norge ikke aktivt skal hente ut voksne norske borgere med IS-tilknytning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at de humanitære forholdene i leirene er svært dårlige. Barn og unge er sårbare og utgjør en svært utsatt gruppe. Situasjonen er særlig bekymringsfull for foreldreløse barn. Disse medlemmer mener barns beste må vektlegges tungt, og at arbeidet med å hente barn som er norske statsborgere, til Norge, må løses så raskt som mulig.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at Norge har et folkerettslig, humanitært og moralsk ansvar for barn av norske borgere som er i en vanskelig situasjon. Dette medlem viser til at det i dag befinner seg et ukjent antall barn med norsk tilknytning i Syria og Irak, blant annet i interneringsleiren al Hol. Representanter fra Røde Kors i Norge som har vært i al Hol i april 2019, har rapportert om at det er flere tusen mennesker med akutte helsebehov i leiren, mange med krigsskader. Røde Kors mener forholdene i leirene er uakseptable, og at det haster å finne

en løsning for de som oppholder seg der. I sitt høringsinnspill viser Redd Barna, Kirkens Bymisjon og Norsk Folkehjelp til at hele 70 pst. av de som befinner seg i al Hol, er under 18 år, og 65 pst. er under 12 år. Barn av foreldre med antatt IS-tilknytning lever isolert sammen med sine mødre i interneringsleirene under svært krevende forhold, uten tilgang til tilstrekkelige helsetjenester, beskyttelse mot overgrep, trygghet og omsorg, lek og læring. Det begås altså en rekke brudd på deres grunnleggende rettigheter.

Dette medlem vil peke på at utenrikstjenesten, gjennom utenrikstjenesteloven og Meld. St. 12 (2010–2011), har som en av sine hovedoppgaver å yte konsulær bistand til norske borgere i utlandet. Dette gjelder også for bistand til norske barn. Innenfor de overordnede rammene prioriteres saker der liv og helse står på spill, saker som involverer mindreårige og saker som kan innebære brudd på menneskerettighetene. Dette medlem vil understreke at barn og deres norske foreldre i leire i Syria og Irak etter dette burde være høyt prioritert av norsk utenrikstjeneste.

Dette medlem viser til brev fra Utenriksdepartementet ved statsråd Ine Eriksen Søreide til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 27. mai 2019. Statsråden opplyser i sitt svar om at utenrikstjenesten per i dag prioriterer å identifisere og finne løsninger for de foreldreløse barna. Dette medlem påpeker at man ved å gi uttrykk for at man prioriterer foreldreløse barn, heller ikke stenger døren for å hente hjem barn sammen med mødre som er norske statsborgere. Det er imidlertid uklart i hvilken grad utenrikstjenesten jobber, eller eventuelt senere vil jobbe, for å finne løsninger også for barn som er sammen med sine mødre.

Dette medlem vil peke på at når myndighetene utøver sin konsulære bistand, må barns grunnleggende rettigheter ligge til grunn. Det innebærer en tydelig forpliktelse for norske myndigheter til å gjøre alt de kan for å hente hjem både barn uten foreldre, og barn sammen med sine mødre. Statsråden påpeker i sitt brev til kommunal- og forvaltningskomiteen at for barn som er i følge med sine foreldre, må foreldrene samtykke – fritt og informert – til at utenrikstjenesten eventuelt bistår med utreise for barna. Dette vil eventuelt være et tilbud, som det er opp til foreldrene å bestemme om skal benyttes.

Dette medlem vil understreke at i de tilfellene der foreldrene også er norske statsborgere, er det ikke akseptabelt å sette som en forutsetning for å få konsulær bistand at foreldrene må oppgi foreldreretten og bli igjen i en interneringsleir, mens barnet sendes til Norge. Dersom man legger til rette for å skille barna fra foreldrene for å hente dem tilbake til Norge, kan man bryte med både barnekonvensjonens og menneskerettskonvensjonens bestemmelser om rett til privatliv og prinsippet om at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn. Det vil antagelig være langt mer traumatiseren-

de – og ikke til deres beste – å skilles fra sine foreldre i den ekstreme situasjonen de er i, sett opp mot muligheten til å få sterk barnefaglig oppfølging i Norge med en mor som er i en straffeprosess.

Dette medlem viser til at regjeringen mener barnets beste vil inngå i en helhetsvurdering, som ett av flere hensyn, i vurderingen av eventuelle tilbud om konsulær bistand. Dette medlem vil imidlertid understreke at barnets beste verken i Grunnloven eller i barnekonvensjonens artikkel 3 er omtalt bare som ett av flere hensyn, men som et grunnleggende hensyn. Bestemmelsen legger en sterk forpliktelse på statene med ordlyden «skal være», og overlater dermed ikke til statens skjønn om barnets beste skal vurderes og tillegges den foreskrevne vekten. Rettspraksis viser også til at jo mer alvorlige konsekvensene er for barnet, jo mer tungtveiende må andre hensyn være for å ikke ta hensyn til barnets beste. Dette medlem vil påpeke at det ikke er tilstrekkelig å gjøre «barnets beste»-vurderinger på generelt grunnlag, men at hvert barn har en selvstendig rett til å få vurdert sitt beste i de sakene som angår dem. Slike individuelle vurderinger av hva som er til barnets beste, må ligge til grunn når Norge gir bistand til barna, og det vil kunne bety at det beste for barna er å bli hentet til Norge sammen med sine mødre.

Basert på disse premissene fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å identifisere og hente alle barn som er norske statsborgere, fra krigsområdene i Syria og Irak til Norge.»

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å sikre god barnefaglig oppfølging, rehabilitering og reintegrering av hjemvendte barn fra Syria og Irak.

Komiteen mener barna som har havnet i en svært vanskelig situasjon på grunn av sine foreldre, er uskyldige. Komiteen mener norske myndigheter må ta høyde for at disse barna før eller siden kan komme til Norge. Derfor mener komiteen det er avgjørende at det kommer på plass gode handlingsplaner for barnefaglig oppfølging og eventuell avradikalisering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at barn av fremmedkrigere som kommer til Norge, vil, som alle andre barn som oppholder seg i landet, ha rett til nødvendig hjelp, omsorg og oppfølging fra barnevernet. Barnets bakgrunn vil stille særlige krav til de barnevernsfaglige vurderingene av blant annet barnets behov. Barne- og familiedepartementet legger derfor til grunn at lokale barnevernstjenester i varierende grad vil ha kompetanse til å vurdere og ivareta disse barnas behov.

Flertallet viser til at Barne- og familiedepartementet har gitt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) i oppdrag å etablere en beredskap for oppfølging og veiledning av berørte barnevernstjenester. Bufdir skal også vurdere om det er behov for å utvikle faglige anbefalinger eller retningslinjer for barnevernets arbeid i denne type saker.

Flertallet viser til at i disse som i alle andre saker der barnevernstjenesten er bekymret for et barns omsorgssituasjon, må den undersøke forholdene og vurdere behovet for barnevernstiltak. Barn som kommer til Norge fra konfliktområder, og som har vært vitne til eller selv vært utsatt for vold og overgrep, kan være traumatiserte og ha behov for særskilt oppfølging fra flere tjenester. Barnevernstjenesten må ta initiativ til at også andre relevante tjenester utreder barnets behov for f.eks. helsehjelp og tilrettelegging for deltakelse i barnehage, skole og fritidsaktiviteter.

Flertallet viser til at barn av fremmedkrigere som kommer til Norge, i likhet med alle andre barn som oppholder seg i landet, også vil ha rett til nødvendig hjelp og oppfølging fra helsetjenestene. Det er grunn til å anta at disse barna vil ha behov for både somatisk og psykisk helsehjelp. Mange vil blant annet trenge hjelp fra psykisk helsevern for barn og unge til å bearbeide traumer. Mer enn halvparten av landets om lag 80 barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker (BUP) har implementert traumefokusert kognitiv atferdsterapi, en evidensbasert metode som har vist seg effektiv for å redusere symptomer på posttraumatisk stress, depresjon og generelle psykiske vansker.

Flertallet viser til at Helse- og omsorgsdepartementet har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å bistå Bufdir med å forberede nødvendige tiltak for barn av foreldre med IS-tilknytning som returnerer til Norge fra Syria. Dette inkluderer å sikre nødvendig samarbeid mellom relevante kunnskaps- og kompetansetjenester, helsetjenestene og øvrige hjelpetjenester. Målet er at barna tilbys nødvendig helsehjelp, og at man ivaretar deres helsemessige oppfølging på kort og lang sikt, som del av den totale tiltakspakken som utvikles rundt det enkelte barnet. 2,5 mill. kroner er også tilstilt Helsedirektoratet for å gjennomføre en spisset kompetanseoppbygging for arbeid med hjemvendte fremmedkrigere, herunder en særlig innsats for hjemvendte kvinner og deres barn.

Flertallet viser til at regjeringen har begrenset kunnskap om disse barna, men at man kan regne med at det er stor variasjon i hvilke behov de har. For alle barn som kommer til Norge fra konfliktområder, vil barnehage og skole måtte spille en viktig rolle i integreringen, men det må vurderes for hvert enkelt barn hvordan det best kan skje. Barna må få en tverrfaglig oppfølging, og også barnehage, skole, lærere, medelever og foresatte vil trenge informasjon og støtte.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet merker seg arbeidet regjeringen og utenriksstjenesten har gjort hittil i disse sakene. Utviklingen i sakene og oppdateringer av informasjon tilsier at situasjonen må følges tett. Vurderinger knyttet til sikkerhet, identifisering og uthenting av barn som er norske statsborgere, må gjøres fortløpende i tiden fremover. Disse medlemmer merker seg regjeringens arbeid med å sikre god barnefaglig oppfølging av de hjemvendte barna. Samhandling mellom relevante aktører, som helsepersonell, barnevern og foresatte, må sikres prioritet. Tett oppfølging av disse barna over tid vil være helt nødvendig.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Barne- og familiedepartementet legger til grunn at lokale barnevernstjenester i varierende grad vil ha kompetanse til å vurdere og ivareta disse barnas behov ved en eventuelt hjemkomst. Barne- og familiedepartementet har derfor gitt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) i oppdrag å etablere en beredskap for oppfølging og veiledning av berørte barnevernstjenester. Dette medlem støtter dette initiativet, men vil understreke viktigheten av at det etableres spesialiserte tverrfaglige tiltak, der kunnskap om traumer, flukt, radikalisering, barns helse og beskyttelsesbehov ses i sammenheng.

Dette medlem forutsetter videre at regjeringen sikrer at berørte barnevernstjenester er tidlig involvert, slik at de kan opprette nødvendig beredskap for å ta imot barna. Dette må skje, selv om det kan innebære å gi barnevernstjenesten sensitiv informasjon om når barna vil ankomme. Gode forberedelser i god nok tid før barnas ankomst vil være avgjørende for at barnevernstjenesten kan sikre nødvendig trygghet og stabilitet for disse barna. Det er ikke tilstrekkelig at Bufdir utarbeider informasjonsskriv eller generelle retningslinjer for barnevernets arbeid i denne type saker. Det må også utarbeides konkrete beredskapsplaner, som blir fulgt opp tett i samarbeid med berørte barnevernstjenester. Nødvendig spesialkompetanse som behøves for å ivareta disse barna, må stilles til disposisjon for de kommunene som tar imot barna, fra ulike etater og faginstanser. Dette medlem forutsetter at god koordinering og klar ansvarsfordeling er avklart før barna kommer til Norge.

Basert på disse premissene fremmer dette medlem derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å sikre god barnefaglig oppfølging, rehabilitering og reintegrering av hjemvendte barn fra Syria og Irak.»

Forslag fra mindretall**Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:***Forslag 1*

Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å identifisere og hente alle barn som er norske statsborgere, fra krigsområdene i Syria og Irak til Norge.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å sikre god barnefaglig oppfølging, rehabilitering og reintegrering av hjemvendte barn fra Syria og Irak.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:144 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Freddy André Øvstegård, Sheida Sangtarash, Petter Eide og Lars Haltbrekken om å legge til rette for at alle norske barn av foreldre med IS-tilknytning kan komme til Norge, samt sikre god barnefaglig oppfølging etter hjemkomst til Norge – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 11. juni 2019

Karin Andersen

leder

Jon Engen-Helgheim

ordfører

Vedlegg

Brev fra Utenriksdepartementet v/statsråd Ine Eriksen Søreide til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 27. mai 2019

Det vises til brev fra Stortinget vedrørende representantforslag 144 S (2018–2019) om «å legge til rette for at alle norske barn av foreldre med IS-tilknytning kan komme til Norge, samt sikre god barnefaglig oppfølging etter hjemkomst til Norge».

Siden representantforslaget berører flere statsråders ansvarsområder er svarbrevet utarbeidet av kunnskaps- og integreringsministeren, barne- og familieministeren, helseministeren og utenriksministeren.

Forslag 1: Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å identifisere og hente alle barn som er norske statsborgere, fra krigsområdene i Syria og Irak til Norge.

De humanitære forholdene i flyktningeleirene i Syria er svært vanskelige, og situasjonen for barn av norske fremmedkrigere som oppholder seg i leirene er uoversiktlig og bekymringsfull.

Ikke alle fremmedkrigere som har tilknytning til Norge er norske statsborgere. Derfor vil heller ikke alle barn med en form for tilknytning til Norge være norske statsborgere. Det er avgjørende å avklare barnas identitet og statsborgerskap.

Utenrikstjenesten har som en av sine oppgaver å yte konsulær bistand til norske borgere i utlandet. Slik bistand gis innenfor de rammene som følger av utenrikstjenesteloven og Meld. St. 12 (2010–2011) *Bistand til nordmenn i utlandet*. Dette gjelder også for bistand til norske barn. Innenfor de overordnede rammene prioriteres saker der liv og helse står på spill, saker som involverer mindreårige og saker som kan innebære brudd på menneskerettighetene.

Alle stater som er part til barnekonvensjonen og andre menneskerettighetskonvensjoner har plikt til å sikre konvensjonsrettighetene for personer innenfor statens jurisdiksjon. Dette vil som hovedregel si personer på statens territorium. Barnekonvensjonens bestemmelse om at myndighetene må ta hensyn til *barnets beste* gjelder altså som hovedregel for barn i Norge.

Barnets beste vil imidlertid inngå i en helhetsvurdering, som ett av flere hensyn, i vurderingen av eventuelle tilbud om konsulær bistand.

Barnets beste må også veies opp mot andre hensyn, som sikkerhetssituasjonen på stedet, humanitære hensyn, lokal lovgivning, tilknytning til Norge og oppholdlandet, tilgjengelige konsulære ressurser og grunnleggende nasjonale sikkerhetsinteresser.

Denne forståelsen av konvensjonens bestemmelse om barnets beste har langvarig støtte i retts- og forvaltningspraksis. En slik forståelse ble også lagt til grunn av regjeringen Stoltenberg II i Meld. St. 27 (2011–2012)

Barn på flukt. Det er også sikker rett at Grunnlovens bestemmelse om barnets beste må forstås på samme måte.

Saker der barn er involvert er særlig utfordrende. Dette gjelder spesielt der barna er foreldreløse og befinner seg i en sårbar situasjon uten sine hovedomsorgspersoner, under vanskelige forhold. På grunn av deres særskilte stilling prioriterer regjeringen derfor disse barna.

Foreldre har rett og plikt til å bestemme for egne barn. Dette omfatter retten til å bestemme hvor et barn skal bo eller oppholde seg. Utenrikstjenesten kan ikke hente barn fra utlandet i strid med dette. Dette gjelder uavhengig av årsak til at barnet befinner seg i utlandet. Dette innebærer at for barn som er i følge med sine foreldre, må foreldrene samtykke til at utenrikstjenesten eventuelt bistår med utreise for barna. Et samtykke må nødvendigvis være både fritt og informert. Eventuell bistand til utreise vil være et tilbud fra norske myndigheter, og opp til foreldrene å bestemme om det skal benyttes.

Situasjonen i området er fortsatt kompleks og det finnes ingen enkle løsninger. Regjeringen arbeider aktivt med ytterligere å forberede vår oversikt over situasjonen, og identifisere mulige løsninger for å kunne bistå barna. Dette arbeidet prioriteres høyt, og involverer samtlige berørte departementer og etater.

Forslag 2: Stortinget ber regjeringen iverksette nødvendige tiltak for å sikre god barnefaglig oppfølging, rehabilitering og reintegrering av hjemvendte barn fra Syria og Irak.

Barn av fremmedkrigere som kommer til Norge vil som alle andre barn som oppholder seg i landet ha rett til nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse fra barnevernet. Barnets bakgrunn vil stille særlige krav til de barnevernsfaglige vurderingene av blant annet barnets behov. Barne- og familiedepartementet legger derfor til grunn at lokale barnevernstjenester i varierende grad vil ha kompetanse til å vurdere og ivareta disse barnas behov. Barne- og familiedepartementet har derfor gitt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) i oppdrag å etablere en beredskap for oppfølging og veiledning av berørte barnevernstjenester. Bufdir skal også vurdere om det er behov for å utvikle faglige anbefalinger eller retningslinjer for barnevernets arbeid i denne type saker.

Som i alle andre saker der barnevernstjenesten er bekymret for et barns omsorgssituasjon, må den undersøke forholdene og vurdere behovet for barnevernstiltak. Barn som kommer til Norge fra konfliktområder, og som har vært vitne til eller selv utsatt for vold og over-

grep, kan være traumatiserte og ha behov for særskilt oppfølging fra flere tjenester. Barnevernstjenesten må ta initiativ til at også andre relevante tjenester utreder barnets behov for f.eks. helsehjelp og tilrettelegging for deltakelse i barnehage, skole og fritidsaktiviteter.

Barn av fremmedkrigere som kommer til Norge vil i likhet med alle andre barn som oppholder seg i landet, også ha rett til nødvendig hjelp og oppfølging fra helse-tjenestene. Det er grunn til å anta at disse barna vil ha behov for både somatisk og psykisk helsehjelp. Mange vil blant annet trenge hjelp fra psykisk helsevern for barn og unge til å bearbeide traumer. Mer enn halvparten av landets om lag 80 barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikker (BUP) har implementert traumefokusert kognitiv atferdsterapi, en evidensbasert metode som har vist seg effektiv for å redusere symptomer på post-traumatisk stress, depresjon og generelle psykiske vansker.

Helse- og omsorgsdepartementet har gitt Helsedirektoratet i oppdrag å bistå Bufdir med å forberede nødvendige tiltak for barn av foreldre med IS-tilknytning som returnerer til Norge fra Syria. Dette inkluderer å sikre nødvendig samarbeid mellom relevante kunnskaps- og kompetansetjenester, helsetjenestene og øvrige hjelpetjenester. Målet er at barna tilbys nødvendig helsehjelp og at man ivaretar deres helsemessige oppfølging på kort og lang sikt, som del av den totale tiltakspakken som utvikles rundt det enkelte barnet. 2,5 mill. kroner er også tilstilt Helsedirektoratet for å gjennomføre en spisset kompetanseoppbygging for arbeid med hjemvendte fremmedkrigere, herunder en særlig innsats for hjemvendte kvinner og deres barn.

Vi har begrenset kunnskap om disse barna, men vi kan regne med at det er stor variasjon i hvilke behov de har. For alle barn som kommer til Norge fra konfliktområder vil barnehage og skole måtte spille en viktig rolle i integreringen, men det må vurderes for hvert enkelt barn hvordan det best kan skje. Barna må få en tverrfaglig oppfølging, og også barnehage, skole, lærere, medelever og foreldre vil trenge informasjon og støtte.

Retten til barnehageplass er regulert i barnehageloven § 12 a. Det er kommunen som har plikt til å oppfylle retten for rettighetsbarna. For å ha rett til plass må barnet ha oppholdstillatelse og være varig bosatt i en kommune. Kommunen står også fritt til å gi barnehageplass til barn som ikke har lovfestet rett til plass.

Barn som kommer til Norge fra konfliktområder kan ha sammensatte behov og utfordringer. Noen av disse barna vil kunne ha behov for spesialpedagogisk hjelp. Barn under opplæringspliktig alder har rett til spesialpedagogisk hjelp dersom de har behov for det. Retten gjelder uavhengig av om barnet går i barnehage eller ikke. Det er kommunen som skal oppfylle retten for barn bosatt i kommunen. Det er også innført en plikt

for barnehagen og skolen til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning.

Alle barn i Norge har rett og plikt til grunnskoleopplæring. Retten gjelder når det er sannsynlig at barnet skal være i Norge i mer enn tre måneder. Opplæringsloven § 2-1 regulerer barnas rett og plikt til opplæring. I tillegg er myndighetene forpliktet gjennom FNs barnekonvensjon til å sikre at alle norske barn får grunnskoleopplæring.

Opplæringen skal tilpasses evnene og forutsetningene til den enkelte elev. Dette følger av opplæringsloven § 1-3. Dersom barna ikke har tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har de rett til spesialundervisning etter opplæringsloven kapittel 5. Spesialundervisningen skal gi eleven et opplæringstilbud som er likeverdig med tilbudet andre elever får, og være tilpasset elevens behov.

Barn som har oppholdt seg i Syria eller nærområdene ved å enten har blitt brakt dit av foreldrene eller blitt født der, vil ikke nødvendigvis ha norsk som morsmål selv om de har foreldre med norsk statsborgerskap. Når disse barna begynner på norsk skole, vil de etter opplæringsloven § 2-8 ha rett til særskilt norskopplæring til de har fått tilstrekkelige norsksferdigheter til å følge den vanlige undervisningen.

Det er bostedskommunen som skal oppfylle barnas rett til grunnskoleopplæring, inkludert retten til tilpasset opplæring og spesialundervisning. Skolen har også en plikt til å samarbeide med relevante kommunale tjenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlige, sosiale eller emosjonelle utfordringer, jf. opplæringsloven § 15-8.

